

طراحی الگوی پارادایمی ورزش دانشگاه فنی و حرفه‌ای بر اساس نظریه داده‌بنیاد

علی محمدی^۱، معصومه کلاته سیفری^۲، فرزام فرزانه^۳، سید محمدحسین رضوی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه مازندران

۲. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه مازندران

۳ و ۴. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه مازندران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۲/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۱۳

چکیده

توسعه ورزش دانشگاهی می‌تواند ضامن سلامتی دانشجویان و یکی از عوامل مؤثر در توسعه ورزش کشور باشد. بر همین اساس، برای تحول در ورزش کشور نقش دانشگاه‌ها مهم است. شناسایی بسترها و عوامل توسعه ورزش در دانشگاه‌ها علاوه بر ارتقای سطح سلامتی دانشجویان، باعث رشد ورزش کشور می‌شود. هدف از پژوهش حاضر طراحی الگوی توسعه ورزش در دانشگاه فنی و حرفه‌ای بود و مشارکت‌کنندگان در پژوهش، استادان و مدیران تربیت‌بدنی دانشگاه‌های کشور بودند که بر اساس شیوه نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده‌اند. بر اساس روش نظریه داده‌بنیاد، داده‌ها پس از کدگذاری تجزیه و تحلیل شدند و برای تحلیل داده‌های پژوهش از نرم‌افزار مکس کیودی استفاده شد. نتایج نشان داد که برای توسعه ورزش دانشگاهی چند عامل علی دخیل‌اند که عبارتند از فضا و تجهیزات، مدیریت و برنامه‌ریزی، اعتبارات و فراهم‌بودن زیرساخت‌های ورزش همگانی، همچنین مواردی مثل تغییر سبک زندگی، کافی نبودن منابع مالی و امکاناتی و نیز پرداختن به امورات روزمره، عوامل مداخله‌گر هستند و جذابیت ورزش، حمایت رهبری از ورزش دانشجویی، قدمت، ساختار و نیز گستردگی مراکز دانشگاهی، عوامل زمینه‌ای به حساب می‌آیند. در نهایت، کاهش آسیب‌های اجتماعی، افزایش جمعیت تحت پوشش، افزایش منابع مالی و امکاناتی و همچنین افزایش بهره‌وری، پیامدهای مدل توسعه ورزش در دانشگاه‌های کشور هستند. بر اساس مدل ارائه‌شده، اموری همچون توسعه مدیریت مشارکتی، استقرار نظام مدیریتی و برنامه‌ریزی، ایجاد دغدغه در مسئولان، افزایش منابع مالی و نیز اولویت‌بخشیدن به ورزش همگانی، نقش مؤثری بر توسعه ورزش در دانشگاه‌ها دارند.

واژگان کلیدی: دانشگاه فنی و حرفه‌ای، نظریه داده‌بنیاد، الگوی پارادایمی

مقدمه

برنامه‌ریزی راهبردی سبب کنترل بیشتر سازمان، بهبود عملکرد مالی و استفاده مؤثر از منابع، ایجاد چهارچوبی معتبر برای تصمیم‌گیری، کسب بازخورد و ارزیابی میزان پیشرفت سازمان، وحدت و یکپارچگی سازمان با ایجاد دیدگاه مشترک و نیز توسعه کار گروهی می‌شود. سیستم‌های سازمان برای موفقیت در میدان رقابت باید از نوعی برنامه‌ریزی بهره‌گیرند که آینده‌نگر و محیط‌گرا باشد، به‌گونه‌ای که ضمن شناسایی عوامل و تحولات محیطی، در یک افق بلندمدت تأثیر آنها را بر سازمان و نحوه تعامل سازمان با آنها را مشخص کند (طیبی و ملکی، ۱۳۸۲).

سازمان‌های ورزشی از این مقوله مستثنا نیستند. برنامه‌ریزی در سازمان‌های ورزشی همانند هر سازمان دیگری مهم‌ترین وظیفه مدیریت به شمار می‌رود. در حقیقت، برنامه‌ریزی در یک سازمان ورزشی باعث می‌شود اهداف همه فعالیت‌ها و تلاش‌های گروهی تعیین، و نحوه دستیابی به آن اهداف طرح‌ریزی شود. همچنین، پژوهش‌ها نشان داده است که عملکرد سازمان‌هایی که به مدیریت راهبردی می‌پردازند، بیشتر از دیگر سازمان‌هاست. دستیابی به یک حلقه ارتباط مناسب بین یک سازمان و راهبردی، ساختار و فرایندهای آن سازمان، آثار مثبتی بر عملکرد آن دارد (خسروی‌زاده، ۱۳۸۸: ۱۷).

ورزش دانشجویی به‌عنوان بخشی از فرایند ورزش پرورشی در پی آن است تا با فراهم‌آوردن زمینه‌های لازم و ایجاد محیط و فرصت مناسب، همه دانشجویان را در موقعیت‌های تفریحی و رقابتی سالم قرار دهد و با پاسخ‌گویی به نیازهای اساسی آنان، برنامه‌هایی برای تقویت جسم همگام با پرورش روح تأمین کند؛ بنابراین، خدمات ورزشی مختلف به چنین افرادی نیازمند وجود مأموریتی مشخص برای ورزش دانشجویی و نیز آماده‌سازی چشم‌اندازی شفاف در افق زمانی مشخص است (همان: ۱۹).

احمدی (۱۳۸۸) در پایان‌نامه خود با عنوان «تدوین برنامه راهبردی در دانشگاه مراغه با استفاده از مدل برایسون^۱» در هشت مرحله به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخت. در ابتدا دانشگاه مراغه با دانشگاه‌های برتر از لحاظ اهداف، رسالت و مأموریت و برنامه‌های راهبردی، بررسی شد و با تحلیل شکاف بین آن دو عارضه‌یابی انجام گرفت. در نهایت با بررسی اهداف کلان دانشگاه، چشم‌انداز و مأموریت دانشگاه مراغه و با تحلیل عوامل داخلی و خارجی، ۲۲ مورد راهبردی استخراج شد (احمدی، ۱۳۹۱: ۳۰). حسینی و همکاران (۱۳۹۱) پژوهشی با عنوان «تدوین برنامه راهبردی ورزش دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی» انجام دادند که در آن پژوهش، پس از تجزیه و تحلیل عوامل خارجی و داخلی، جایگاه راهبردی ورزش دانشجویی دانشگاه آزاد در منطقه محافظه‌کارانه قرار

گرفت (حسینی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۷). حمیدی (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان «تدوین اهداف کلان، سیاست‌ها و راهبردهای ورزش دانشجویی کشور» راهبرد ورزش دانشجویی دانشگاه‌های سراسری را ارائه کرد که شامل واگذاری اختیارات اجرایی به دانشگاه‌ها، فدراسیون ملی و انجمن‌های ورزشی تخصصی و دانشجویی و تقویت نظام کارآفرینی و نهضت داوطلبی ورزش دانشجویی با تکیه بر دانشجویان تربیت‌بدنی و... بود (حمیدی، ۱۳۸۷: ۱۴). مجمع عمومی فیزو^۱ (۲۰۰۳) مأموریت جدیدی برای فیزو مطرح کرد که از طریق آن، اهداف سازمان می‌توانست جریان یابد و راهبردهایی تا سال ۲۰۰۵ ارائه دادند. در مأموریت فعالیت‌های تفریحی - ورزشی دانشگاه هاروارد، وظیفه مدیر اجرایی ورزش‌های تفریحی و درون‌دانشگاهی عبارت است از حفظ برنامه‌ای که برای توسعه پتانسیل‌های بالقوه ورزشکاران به اندازه کافی جذاب و رقابتی باشد تا جایی که از طریق تمرین و فعالیت‌های تفریحی در اوقات فراغت، زندگی سالم را ترویج کند. شورای راهبردی ورزش بین‌دانشگاهی برنامه راهبردی ورزش را ارائه کرد (کمیته المپیک آمریکا^۲، ۲۰۰۷: ۵).

انجمن ورزش دانشگاهی ایرلند (۲۰۱۲) برنامه راهبردی توسعه ورزش در دانشکده‌ها و دانشگاه‌های ایرلند را برای سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ طراحی کرد که در این برنامه راهبردی هشت موضوع مختلف برای توسعه ورزش دانشگاهی ایرلند مورد توجه قرار گرفت. مینگ‌کای^۳ و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی پیاده‌سازی اهداف و برنامه‌های متکی به یک سیستم جامع در حوزه توسعه و اعتلای تربیت‌بدنی در سطح دانشگاه‌های کشور را منوط به برخورداری از شرایط و عوامل متعددی دانستند که از آن جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد: کیفیت و کمیت امکانات و تجهیزات ورزشی، فضای آموزشی مطلوب، دانش و توانمندی علمی مسئولان، هماهنگی منطقی مابین پلان‌های برنامه، بودجه و دیگر عوامل اقتضایی. دانشگاه فنی و حرفه‌ای به‌عنوان یکی از دانشگاه‌های معتبر کشور مانند دیگر دانشگاه‌ها برای بهبود ورزش دانشجویی فوق‌برنامه، به برنامه‌ریزی راهبردی و مشخص‌بودن چشم‌انداز و بیانیه مأموریت نیاز دارد.

تربیت‌بدنی و ورزش وسیله‌ای برای ارتقای سلامت جسمی و روانی جامعه دانشگاهی است (هونگ^۴ و همکاران، ۲۰۰۵: ۵۳۲). امروزه اکثر دانشگاه‌های مطرح جهان به امر ورزش و تربیت‌بدنی تأکید ویژه‌ای دارند؛ زیرا این امر از یک سو به حفظ و توسعه سلامت جسمی و روانی دانشجویان و کارکنان کمک می‌کند و از سوی دیگر به بهبود شهرت و خوش‌نامی دانشگاه و در نتیجه گرایش بیشتر به دانشگاه می‌انجامد. مراکز دانشگاهی می‌توانند ورزش کشور را در ابعاد ورزش همگانی و قهرمانی

-
1. FISU (International University Sports Federation)
  2. United States Olympic Committee
  3. Ming-Kai
  4. Hong

تقویت و پشتیبانی کنند، همچنین در تهیه الگوی جامع ورزش و علمی شدن هر چه بیشتر ورزش کشور، مشاوران خوبی برای سازمان‌های ورزشی و تربیت‌بدنی به شمار روند. بنابراین، با توجه به تحولات نظام آموزش عالی در دو دهه اخیر در تمام رشته‌ها به‌طور اعم و در رشته تربیت‌بدنی و علوم ورزشی به‌طور اخص، دستیابی به یک مدل بهینه در راستای توسعه ورزش در سطح دانشگاه‌های کشور، امری ضروری به نظر می‌رسد. تدوین مدل به ما کمک می‌کند که به متن و درون پدیده‌هایی راه یابیم که نمی‌توانیم مستقیماً آنها را ببینیم. مدل عبارت است از جزئی کوچک یا بازسازی کوچکی از یک شیء بزرگ که از لحاظ کارکرد با شیء واقعی یکسان است (گرچی، ۱۳۸۸: ۳۳). دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای به‌عنوان سومین دانشگاه بزرگ کشور، با ۱۷۰ مرکز تابعه و ظرفیت ۲۰۰ هزار دانشجو، یکی از بزرگ‌ترین دانشگاه‌های کشور است که در سال ۱۳۹۰ به استناد ماده ۲۳ قانون برنامه پنجم توسعه کشور از آموزش و پرورش منفک و به‌عنوان یک دانشگاه مستقل در حوزه‌های فنی، کشاورزی، حرفه‌ای و تربیت‌بدنی، وظیفه بخشی از تربیت نیروی انسانی ماهر کشور را در ۵۴ رشته کاردانی و ۲۶ رشته کارشناسی به عهده گرفت.

در حال حاضر برنامه‌های تربیت‌بدنی این دانشگاه در قالب یک اداره کل مدیریت می‌شود. این دانشگاه در چهار سال اخیر موفقیت‌های چشمگیری در مسابقات ورزشی دانشجویان کشور به دست آورده و از نظر ظرفیت‌های سخت‌افزاری (فضا و تجهیزات ورزشی) از شرایط نسبتاً خوبی برخوردار است؛ اما در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی از یک مدل بهینه و راهبردی بلندمدت، مانند دیگر دانشگاه‌های کشور، برخوردار نیست و فعالیت‌های جاری به برنامه‌های سالیانه و تقویم اجرایی خلاصه می‌شوند. بر همین اساس، پس از هماهنگی‌های اولیه با مدیران دانشگاه موافقت شد تا با استفاده از روش‌های علمی مدل مناسب با توسعه تربیت‌بدنی و ورزش در دانشگاه‌های فنی‌وحرفه‌ای کشور طراحی و تبیین شود. موافقت مسئولان عالی‌رتبه این دانشگاه با انجام این پژوهش می‌تواند در راستای این ضرورت و رفع نیاز در این بخش قلمداد شود. در نتیجه، هدف از پژوهش حاضر، طراحی مدل توسعه ورزش در دانشگاه فنی و حرفه‌ای بود.

تدوین مدل مناسب برای توسعه ورزش در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای بدین صورت است که محقق قصد دارد با طرح ابعاد، ویژگی‌ها، جنبه‌ها و شرایط موجود، مسیر طراحی و تدوین مدل بهینه توسعه ورزش در این دانشگاه را دنبال کند و با کاوش و ارزیابی شرایط تحقق، موضوع و حدود مسئله، در صدد پاسخ به این سؤالات باشد که مدل بهینه توسعه ورزش در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای کشور چگونه است؟ عوامل مؤثر بر اجرای این مدل که شامل عوامل علی، مداخله‌گر و زمینه‌ای می‌شود، کدامند؟

طراحی و اجرای مدل بهینه توسعه تربیت‌بدنی و ورزش در دانشگاه فنی‌وحرفه‌ای می‌تواند

دستاوردها و فواید زیادی داشته باشد که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- س استقرار نظام مدیریت و برنامه‌ریزی برای افزایش بهره‌وری «مدیریت کیفیت»
- س کمک به ارتقای سطح سلامت عمومی دانشجویان با هدف کاهش آسیب‌های اجتماعی
- س افزایش دانشجویان تحت پوشش فعالیت‌های ورزشی
- س ایجاد و توسعه کمی و کیفی فضا و تجهیزات ورزش دانشجویی
- س ایجاد بستر مناسب برای عمل به توصیه مقام معظم رهبری در سفارش به دانشجویان که فرمودند «دانشجوی خوب دانشجویی است که خوب تهذیب کند، خوب تحصیل کند و خوب ورزش کند».
- س ایجاد علاقه و تأمین نیازهای ورزشی دانشجویان با رویکرد ورزش همگانی
- س ترویج فرهنگ و افزایش روحیه مدیریت مشارکتی در توسعه ورزش دانشگاه

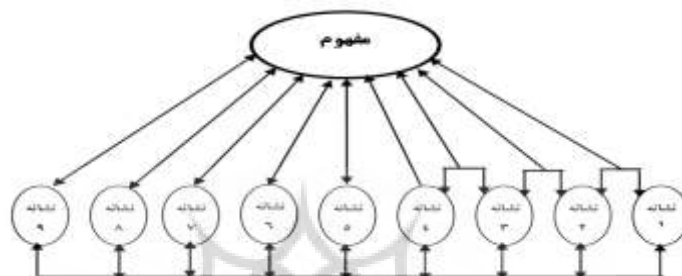
روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توسعه‌ای و کاربردی است و برای گردآوری داده‌ها در این پژوهش، از روش کیفی و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شده است. محیط پژوهش شامل اسناد و مشارکت‌کنندگان (خبرگان) است. در حوزه ادبیات پژوهش، تمام اسناد بالادستی جزو جامعه آماری اسنادی پژوهش هستند و در حوزه راهبردی نیز تمام مدیران و خبرگان مرتبط، جزو جامعه آماری پژوهش هستند که از مهم‌ترین ویژگی‌های آنان می‌توان به این موارد اشاره کرد: تجربه خدمتی بیش از ۱۵ سال، تدریس در دانشگاه‌های کشور و مسئولیت در سطوح عالی ورزش دانشگاه‌ها، به‌ویژه مدیریت تربیت‌بدنی دانشگاه فنی و حرفه‌ای. در مجموع، خبرگانی که ویژگی‌های یادشده را داشتند، ۲۵ نفر برآورد شدند. در این پژوهش، مکتوبات و اسناد مربوط به تربیت‌بدنی دانشگاه فنی و حرفه‌ای به صورت تمام‌شمار ارزیابی شد و در مورد خبرگان و مدیران راهبردی دانشگاه‌ها از نمونه‌گیری هدفمند تا رسیدن به مرحله اشباع نظری استفاده شد. در مصاحبه با پانزدهمین فرد، اشباع نظری حاصل شد؛ با وجود این، برای حفظ تنوع در دیدگاه‌ها، مصاحبه تا نفر بیست‌وپنجم ادامه یافت که تغییر محسوسی در نتایج حاصل نشد. با توجه به اینکه در این پژوهش از نظریه مبنایی استفاده شده است، هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها، فایل‌های مصاحبه به نسخه ۱۲ نرم‌افزار «مکس کیو دی ۱» وارد شدند و مراحل مختلف تجزیه و تحلیل تا رسیدن به مدل نظری تداوم یافت.

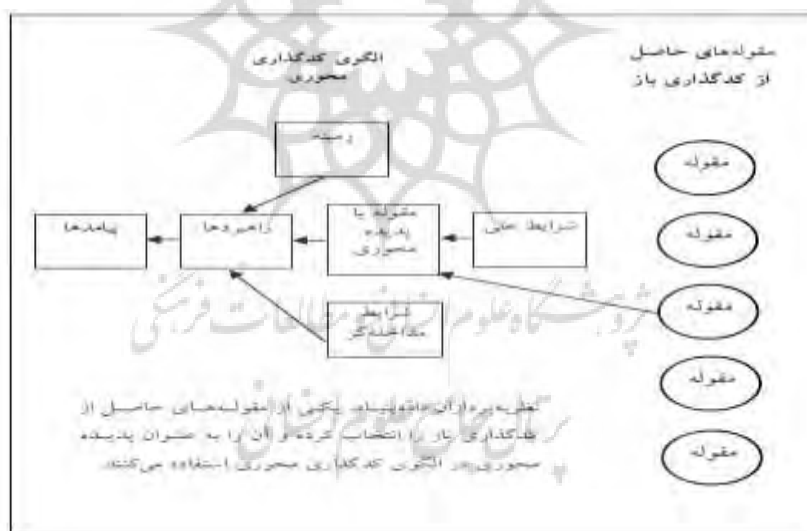
روش نظریه مبنایی یکی از راهکارهای پژوهش کیفی است. سه عنصر اصلی روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد عبارتند از مفاهیم^۱، مقوله‌ها^۲ و قضیه‌ها (رحمدل، ۱۳۹۴: ۲۸). در روش نظریه مبنایی این

1. Maxqda
2. Concept
3. Category

عناصر بدین ترتیب به وجود می‌آیند که ابتدا سؤال پژوهش مطرح می‌شود و سپس برای پاسخ به این سؤال، داده‌های لازم جمع‌آوری می‌شود. برای شروع کار ابتدا فایل‌های پیاده‌شده از مصاحبه‌های با نخبگان وارد نرم‌افزار شدند و به تحلیل محتوای آنها پرداخته شد. یعنی مطابق فرایند نظریه‌مبنایی، ابتدا مفاهیم و مقوله‌ها مشخص شدند و سپس به کشف روابط بین آنها اقدام شد.

شکل ۱- ارتباط مفهوم و نشانه - رحمدل (۱۳۹۴) به نقل از دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶

شکل ۲- کدگذاری محوری در نظریه داده‌بنیاد - رحمدل (۱۳۹۴) به نقل از دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶

شکل ۳- انواع کدگذاری - رحمدل ۱۳۹۴

نتایج

بر اساس رویه‌های کدگذاری، مدل نهایی پژوهش در شش طبقه تعیین شد که هر یک از این شش طبقه ارتباطی با یکدیگر دارند. در طبقه محوری ورزش دانشگاه‌ها قرار گرفت. طبقات دیگر عبارتند از:

- طبقه علی که موجب ایجاد و توسعه پدیده محوری می‌شود که چند عامل را در بر می‌گیرد؛ از جمله: مدیریت و برنامه‌ریزی، فضا و تجهیزات، منابع مالی و اعتباری، زیرساخت‌های ورزش همگانی و قهرمانی.
- طبقه بستر یا زمینه که عواملی چون جذابیت ورزش، وجود فضا، تجهیزات، منابع مالی، ساختار تشکیلاتی، قوانین و مقررات، تأکید مقام معظم رهبری به ورزش دانشجویی را در بر دارد. این طبقه کنش‌ها و تعاملات را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

شکل ۴- شرایط علی تأثیرگذار بر پدیده محوری پژوهش

- طبقه شرایط بستر یا زمینه‌ای که مقوله‌های آن عبارتند از: حمایت مقام رهبری از ورزش دانشجویی، جذابیت ورزش، قدمت و مستندات مکتوب، وجود فضا و تجهیزات، گستردگی مراکز و کثرت دانشجویان. مجموعه این موارد، عواملی هستند که بستر را برای توسعه ورزش در دانشگاه فنی و حرفه‌ای مهیا می‌کند.

شکل ۵- شرایط بستر یا زمینه‌ای تأثیرگذار بر پدیده محوری پژوهش

- طبقه شرایط مداخله‌گر که برخی عوامل آن عبارتند از تغییر سبک زندگی، مناسب نبودن منابع مالی، ضعف مدیریت و برنامه‌ریزی، کمبود فضا و تجهیزات که مجموعه‌ای از متغیرهای میانجی و واسطه را تشکیل می‌دهند.

شکل ۶- عوامل مداخله‌گر تأثیرگذار بر پدیده محوری پژوهش

- طبقه کنش‌ها و تعاملات که بیانگر رفتارها، فعالیت‌ها و تعاملات هدف‌داری است که در طبقه محوری و تحت تأثیر شرایط مداخله‌گر و بستر حاکم قرار می‌گیرند. این طبقه در مدل توسعه ورزش دانشگاه، در قالب برخی راهبردها تجلی می‌یابد که عبارتند از: تخصیص اعتبارات مشخص، ایجاد حساسیت در مسئولان، استقرار نظام مدیریت و برنامه‌ریزی، توجه به مدیریت مشارکتی و اولویت بخشیدن به ورزش همگانی.

شکل ۷- راهبردهای تأثیرگذار بر پدیده محوری پژوهش

- طبقه پیامدها که آخرین طبقه‌ای است که در مدل قرار دارد و زیرمجموعه‌های آن عبارتند از: افزایش کمی و کیفی جمعیت تحت پوشش، توسعه مدیریت مشارکتی، افزایش منابع مالی، کاهش آسیب‌های اجتماعی و افزایش بهره‌وری. این پیامدها در اثر اتخاذ راهبردها به وجود می‌آیند.

شکل ۸- مقوله‌ها و مفاهیم بخش پیامدها در مدل پژوهش

شکل ۹- الگوی نهایی توسعه ورزش در دانشگاه فنی و حرفه‌ای

دری و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی سلامت کشور را نیازمند توسعه یک نظام مرجع و اثربخش تربیت بدنی می‌دانند که دانشگاه به‌عنوان مصدر آموزش و یادگیری، بستر پویایی برای نشر چنین نظامی است.

یقیناً دستیابی به اهداف و الگوهای توسعه چنین نظام و ساختاری در سطح دانشگاه‌های کشور نیازمند تدوین مدل مشخص و برنامه‌های بلندمدت راهبردی است تا اهداف ذیل محقق شود: افزایش منابع مالی و اعتباری، افزایش کمی و کیفی دانشجویان تحت پوشش ورزش دانشجویی،

توسعه مدیریت مشارکتی و کاهش آسیب‌های اجتماعی. در این زمینه، حداقل انتظار این است که الگوی توسعه ورزش در دانشگاه فنی و حرفه‌ای اجرا شود.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، مدلی برای توسعه ورزش در دانشگاه فنی و حرفه‌ای کشور ارائه شده است. در این مدل، عوامل مؤثر و تأثیرگذار بر توسعه ورزش در دانشگاه‌های کشور تعیین شدند که عبارتند از: عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها، که به تشریح و مقایسه نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های مشابه می‌پردازیم.

در بخش عوامل علی، مواردی از داده‌ها استخراج شدند که بر پدیده محوری پژوهش تأثیرگذارند؛ مواردی مانند فضا و تجهیزات ورزشی، اعتبارات، نظام مدیریتی و برنامه‌ریزی، زیرساخت‌های ورزش همگانی و قهرمانی و نیز ایجاد بستر مناسب برای توسعه ورزش در دانشگاه‌ها. مینگ کای و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی پیاده‌سازی اهداف و برنامه‌های متکی به یک سیستم جامع در حوزه توسعه و اعتلای تربیت بدنی در سطح دانشگاه‌های کشور را منوط به برخورداری از شرایط و عوامل متعددی از جمله کیفیت و کمیت امکانات و تجهیزات ورزشی، فضای بهینه آموزشی، دانش و توانمندی علمی مسئولان، هماهنگی منطقی مابین پلان‌های برنامه، بودجه و دیگر عوامل اقتضایی گزارش کردند (کمپته المپیک آمریکا، ۲۰۰۷). با مقایسه نتایج این پژوهش با پژوهش آقای مینگ کای مشخص شد که در حوزه عوامل تأثیرگذار بر ورزش دانشگاهی، اشتراکات زیادی در عوامل به‌دست‌آمده از نتایج مصاحبه‌های نخبگان دانشگاهی داخل با محققان خارجی وجود دارد که مواردی چون مناسب بودن بستر، وجود امکانات و تجهیزات ورزشی، برخورداری از برنامه‌های بلندمدت و منابع مالی از این وجوه اشتراک هستند. یعنی نتایج این پژوهش با نتایج پژوهشی که خارج از کشور انجام شده است، همخوانی دارد.

در بخش عوامل زمینه‌ای، مواردی از داده‌ها استخراج شدند که بر پدیده محوری پژوهش تأثیرگذارند؛ مواردی مانند جذابیت ورزش نزد دانشجویان، برخورداری از فضا و تجهیزات، گستردگی و کثرت جمعیت دانشجویی و نیز دغدغه دولت‌مردان و حاکمان، از آن جمله هستند. اهمیت این عوامل زمینه‌ای در مقایسه با پژوهش‌های مشابه تأیید شده‌اند. مجمع عمومی فیزو (۲۰۰۳) مأموریت جدیدی برای فیزو مطرح کرد که از طریق آن، اهداف سازمان می‌توانست جریان یابد و راهبردهایی ارائه شد که بر اساس آن راهبردها، ورزش‌های تفریحی در دانشگاه‌ها، وظیفه مدیران اجرایی دانسته شده است. تأکید آنان بر ورزش‌های تفریحی و درون‌دانشگاهی، حفظ برنامه‌ای است که برای توسعه پتانسیل‌های بالقوه ورزشکاران به‌اندازه کافی جذاب و رقابتی باشد

تاجایی که از طریق تمرین و فعالیت‌های تفریحی در اوقات فراغت، زندگی سالم را ترویج کنند. شورای راهبردی ورزش بین‌دانشگاهی کانادا برنامه راهبردی ورزش بین‌دانشگاهی را ارائه کرد که شامل مأموریت و چشم‌انداز ورزش کانادا بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۹ بود (یوسف‌پور، ۱۳۹۰).

در بخش عوامل مداخله‌گر در ورزش دانشگاه‌ها مواردی از داده‌ها استخراج شدند که بر پدیده محوری پژوهش تأثیرگذارند؛ مواردی از قبیل مناسب‌نبودن فضا و تجهیزات، ضعف مدیریت و برنامه‌ریزی، تغییر سبک زندگی به سمت بی‌تحریکی، کافی‌نبودن منابع مالی و اعتباری از جمله عواملی هستند که بر پدیده محوری تأثیرگذار هستند. در پژوهش مینگ کای (۲۰۱۱) کاملاً بر این موضوع تأکید شده است و نقاط مشترکی بین نتایج آن پژوهش با نظر خبرگان ورزشی در این پژوهش وجود دارد. در این رابطه مینگ کای و همکاران در پژوهش خود، پیاده‌سازی اهداف و برنامه‌های متکی به یک سیستم جامع در حوزه توسعه و اعتلای تربیت‌بدنی در سطح دانشگاه‌های کشور را منوط به برخورداری از شرایط و عوامل متعددی از جمله کیفیت و کمیت امکانات و تجهیزات ورزشی، فضای بهینه آموزشی، دانش و توانمندی علمی مسئولان، هماهنگی منطقی مابین پلان‌های برنامه، بودجه و دیگر عوامل اقتضایی گزارش کردند. همچنین، لیوینگتون اساس مشکلات سیستم‌های آموزشی را بی‌انگیزگی، بی‌علاقگی و نبود گرایش مثبت به تربیت‌بدنی می‌داند. وی ضعف سیستم آموزشی کارآمد و اثربخش را مانع دستیابی به اجماع ورزشی برمی‌شمارد که این دیدگاه با یافته‌های پژوهش حاضر در بخش عوامل مداخله‌گر همخوانی دارد.

راهبردهای به‌دست‌آمده برای توسعه ورزش در دانشگاه فنی‌و حرفه‌ای عبارت بودند از ایجاد حساسیت در اهمیت ورزش دانشجویی نزد مسئولان، توسعه کمی و کیفی فضا و تجهیزات، استقرار نظام مدیریت کنترل کیفیت، تغییر رویکرد ورزش دانشجویی به سوی ورزش همگانی و سلامت‌محور، تخصیص ردیف اعتباری مشخص برای فعالیت‌های ورزشی و توسعه مدیریت مشارکتی و حمایت از انجمن‌های ورزش دانشجویان. حمیدی و همکاران (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان «تدوین اهداف کلان، سیاست‌ها و راهبردهای ورزش دانشجویی کشور» راهبردهای ورزش دانشجویی دانشگاه‌های سراسری را نشان دادند که شامل واگذاری اختیارات اجرایی به دانشگاه‌ها، تقویت فدراسیون ملی ورزش دانشجویان، تشکیل انجمن‌های ورزشی و توجه به نهضت داوطلبی ورزش دانشجویی، تقویت نظام کارآفرینی با تکیه بر دانشجویان تربیت‌بدنی از راهبردهایی بودند که با راهبردهای این پژوهش همخوانی داشتند (حمیدی و همکاران، ۱۳۸۷). سیف‌پناهی و شعبانی (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان «طراحی و تدوین راهبرد توسعه ورزش قهرمانی استان کردستان» به راهبردهایی مثل طراحی و تدوین برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و بلندمدت توسعه ورزش قهرمانی، افزایش تعداد مربیان و داوران و علمی‌کردن فعالیت‌های تربیت‌بدنی و ورزش و... اشاره کردند. مقایسه نتایج

پژوهش‌های مذکور با راهبردهایی که این پژوهش به دست آورده است، نشان می‌دهد که اشتراکاتی در موضوع توجه به مدیریت و برنامه‌ریزی، تقویت مدیریت مشارکتی در هر دو پژوهش در بعد راهبردها کاملاً مشهود است و از این نظر با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۱).

پیامدهایی که از اجرای مدل موردنظر احصا می‌شود عبارتند از افزایش منابع مالی و اعتباری، افزایش کمی و کیفی دانشجویان تحت پوشش ورزش دانشجویی، توسعه مدیریت مشارکتی و کاهش آسیب‌های اجتماعی، که این موارد در نتایج پژوهش‌های مشابه نیز به دست آمده است. دری و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی سلامت کشور را نیازمند توسعه یک نظام مرجع و اثربخش تربیت‌بدنی می‌دانند که دانشگاه به‌عنوان مصدر آموزش و یادگیری، بستر پویایی برای نشر چنین نظام و ساختاری است. یقیناً دستیابی به اهداف و الگوهای توسعه چنین نظامی در سطح دانشگاه‌های کشور، نیازمند تدوین مدل مشخص و برنامه‌های بلندمدت راهبردی است (هونگ و همکاران، ۲۰۰۵).

ویژگی پژوهش‌های کیفی اکتشاف و تولید دانش است. بسیاری از نتایج این پژوهش با پژوهش‌های قبلی مشابه بود؛ اما نکات اکتشافی قابل توجهی در این پژوهش به دست آمد. برای نمونه، نتایج پژوهش‌های قبلی نیروی انسانی، فضا، تجهیزات و اعتبارات را از عوامل توسعه ورزش همگانی در دانشگاه‌ها می‌دانستند؛ اما در این پژوهش مشخص شد نقش مدیریت و برنامه‌ریزی، تغییر الگوی زندگی، توسعه جذابیت‌های فضای مجازی و اینترنتی هم از عوامل تأثیرگذار در گرایش‌داشتن یا گرایش‌نداشتن دانشجویان به فعالیت‌های ورزش همگانی هستند و نخبگان در این پژوهش به ابعاد مختلف ورزش دانشجویی اشاره کرده‌اند.

با توجه به تغییرات روزافزون نیازهای جامعه دانشجویی و انتظارات آنان در حوزه ورزش، به نظر می‌رسد مدل ارائه‌شده در این پژوهش قادر است زمینه رشد و توسعه ورزش در دانشگاه فنی و حرفه‌ای را فراهم آورد و مدیران ورزشی این دانشگاه را قادر می‌سازد تا با الگوگرفتن از این مدل، طرح‌ها و اقدامات کیفی را استخراج و موقعیت خود را در فرایند توسعه ورزش ارزیابی کنند. از آنجاکه در هر دیدگاه و پژوهش نظری‌ای ممکن است اشکال‌ها و کاستی‌هایی داشته باشد، توصیه می‌شود محققان بعدی جنبه‌های مختلف این مدل را بر اساس رویکردهای کیفی و کمی ارزیابی کنند و آن را از زوایای مختلف به نقد و پالایش آن بپردازند.

منابع

1. Ahmadi, H. (2009). Strategic planning at the University of Maragheh Using Bryson model. Ph.D. Thesis, Maragheh University. (Persian).
2. Danaeifard, H. (2016). Theory: principles and methodologies. Samt publication. Tehran. (Persian)
3. Green, M. (2007). Olympic glory or grassroots development?: Sport policy priorities in Australia, Canada and the United Kingdom, 1960-2006, *The International Journal of the History of Sport*, 24(7), 921-53.
4. Hamidi, M. (2008). Detailed studies and supporting documents for the strategic plan of the National Olympic Committee of the Islamic Republic of Iran. (Persian)
5. Hong, F., Wu, P. and Xiong, H. (2005). Beijing ambitions: An analysis of the Chinese elite sports system and its Olympic Comparative Elite Sport Development: systems, structures and public policy strategy for the 2008 Olympic games, *The International Journal of the History of Sport*, 22(4) 510-29.
6. Hoseini, G., Hamidi, M., Tojjari, F. (2013). The Design of Student Sport Strategy of Islamic Azad University. *Journal of sport management*. Volume 4, Issue 15, winter 2013, Page 15-33. (Persian)
7. Camy, J., Robinson, L. (2007). *Managing Olympic Sport Organizations First Edition*, Human Kinetic.
8. Kaplan, S., Beinhocker, E. (2003). The real value of strategic planning. *MIT Sloan manages Rev*; 44(2): 71-91.
9. Khosravizadeh, E. (2009). Study and design a strategic plan doctoral thesis National Olympic Committee of the Islamic Republic of Iran, Ph.D. Thesis, Tehran University. (Persian).
10. Khosravizadeh, E., Hamidi, M., Yadolahi, J., Khabiri, M. (2012). Developing strategies and determining strategic situation of NOC of Islamic Republic of Iran. *Journal of Management and sport development*, 1(1): 11-25. (Persian)
11. Nasirzadeh, A., Goudarzi, M., Farahani, A., Goudarzi, M. (2012). Design and codification of development strategy sport in Kerman. *Journal of research in sport management*. 1:77- 106. (Persian)
12. Ranjbar, h., Haghdoost A, Salsali M. (2012). Sampling in qualitative research: A Guide for beginning. *J Army Univ Med Sci*. 10 (3): 238-50.
13. Seifpanahi Shabani, J. (2009). Design and development of athletic sports development strategy Kurdistan master's thesis, Tehran University. (Persian)
14. Lee, S., & Walsh, P. (2011). SWOT and AHP hybrid model for sport marketing outsourcing using a case of intercollegiate sport. *Sport Management Review*, 14(4): 361-9.
15. US Olympic Committee. (2007). *US Olympic Committee Programs*, www.Usolympicteam.Com.
16. Yousefpoor, M. (2012). Design and development of student sport development strategic plan based on SWOT. MSc Thesis, Isfahan University. (Persian)
17. Danaeifard H, Alvani, Mahdi, Azar, Adel. (2012). Methodology of qualitative research in management, Tehran, Saffar, 130- 2.

18. Norouzi, R. (2016). Designing Discrimination Model in Sport Teams. Tehran University, 8(4): 495-510.
19. Rahmdel, Naser. (2015). Concept Analysis and Grounded Theory Research with Maxqda12, Tehran. Jahad Daneshgahi. P.28
20. Ming-Kai Chin, Christopher R. Edginton, Mei-Sin Tang, Kia-Wang Phua, Jing-Zhen Yang. (2011). School and Community-Based Physical Education and Healthy Active Living Programs: Holistic Practices in Hong Kong, Singapore, and the United States, chapter 32, Global Perspectives on Childhood Obesity Journal

استناد به مقاله

محمدی، علی،، کلاته‌سیف‌ری، معصومه،، فرزانه، فرزام، رضوی، سیدمحمدحسین. (۱۳۹۶)، پاییز و زمستان). طراحی الگوی پارادایمی ورزش دانشگاه فنی و حرفه‌ای بر اساس نظریه داده‌بنیاد. پژوهش در ورزش تربیتی، ۵(۱۳): ۲۱۵-۳۰. شناسه دیجیتال: 10.22089/res.2017.3671.1249

Mohammadi. A., Kalataseifari. M., Farzan. F., Razavi. S.M.H. (2017). Designing Paradigmatic Pattern of Sport Technical and Vocational Based on Grounded Theory. Research on Educational Sport, 5(13): 215-30. (Persian). Doi: 10.22089/res.2017.3671.1249

Designing Paradigmatic Pattern of Sport Technical and Vocational Based on Grounded Theory

A. Mohammadi¹, M. Kalatseifari², F. Farzan³, S. M. H. Razavi⁴

1. Ph.D. Student of Sport Management, University of Mazandaran
2. Assistant Professor of Sport Management, University of Mazandaran
- 3,4. Associate Professor of Sport Management, University of Mazandaran

Received: 2017/02/01

Accepted: 2017/03/12

Abstract

Development of college sports has an effective role in the development of sports in the country and university students' health. Therefore, the role of universities is important for the development of sports in the country. Recognition of the background and development factors of sports at university results in students' health in addition to promoting the growth of the sport. This study aims to design a pattern for developing sport at Technical and Vocational University. Participants consisted of physical education professors and administrators at universities across the country and we have used Purposeful sampling method. Based on grounded theory approach, data were analyzed after coding. To analyze the data, the MAXQDA software was used. According to the proposed model, the development of participative management, deployment planning and management system, creating concern in the authorities, increasing financial resources, giving priority to the role of sport is affecting the development of sport at the University.

Keywords: Technical & Vocational University, Grounded Theory, Paradigmatic Model

---
